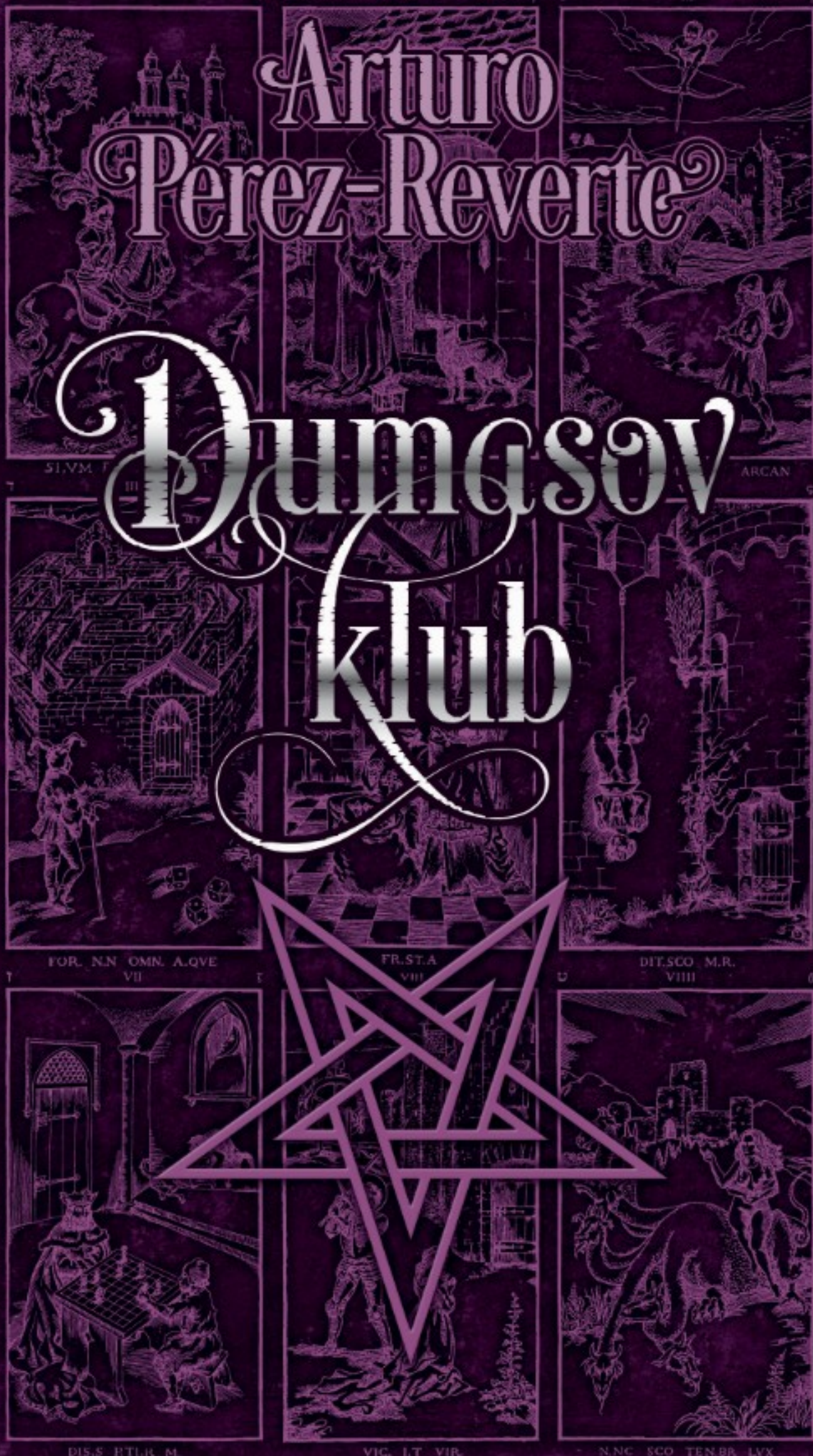

Arturo
Pérez-Reverte

1
Dumasov
klub

DUMASOV KLUB

Arturo Pérez-Reverte

DUMASOV KLUB

Zo španielčiny preložila
MARTINA SLEZÁKOVÁ

slovar

Copyright © 1993 by Arturo Pérez-Reverte
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2004, 2016
Translation © Martina Slezáková 2004, 2016

ISBN 978-80-556-2375-7

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

OBSAH

I	Anjouské víno	11
II	Ruka mŕtveho	33
III	Muži v talári a chlapci od meča	48
IV	Muž s jazvou	68
V	Remember	93
VI	O apokryfoch a infiltráciách	109
VII	Číslo jeden a číslo dva	128
VIII	Postuma Necat	160
IX	Kníhkupec z rue Bonaparte	180
X	Číslo tri	198
XI	Nábrehie Seiny	225
XII	Buckingham a Mylady	249
XIII	Zápletka sa zamotáva	266
XIV	Pivnica v Meungu	283
XV	Corso a Richelieu	302
XVI	Ako v gotickom románe	323

Cale, ktorá ma poslala na bojisko

Záblesk svetla premietol na stenu siluetu obesenca. Telo nehybne viselo na lustri uprostred salóna, fotograf pobehoval okolo a zakaždým, keď stisol spúšť fotoaparátu, telo osvetlené jeho bleskom vrhlo tieň na obrazy, sklené vitríny s porcelánom, police s knihami a rozťahnuté záclony na veľkých oknách, za ktorými pršalo.

Vyšetrujúci sudca bol mladý. Mal riedke, strapaté a ešte mokré vlasy, a rovnako mokrý bol aj jeho plášť, ktorý si nechal prehodený cez plecia, kým diktoval protokol zapisovateľovi, čo sedel na gauči a písal na kufríkovom písacom stroji položenom na stoličke. Jeho ťukanie podfarbovalo monotónny hlas vyšetrujúceho sudcu a tiché komentáre policajtov tmoliacich sa po miestnosti.

„...V pyžame a v župane. Smrť nastala udusením po uškrtení opaskom od županu. Mŕtvola má ruky vpredu spútané kravatou. Na ľavej nohe má obutú papuču, pravá noha je bosá...”

*Vyšetrujúci sudca sa dotkol obutej nohy mŕtveho a telo visiace na konci napnutého hodvábneho opaska spájajúceho krk s lustrovým hákom pevne uchyteným v strope sa pomaly pootočilo. Opísalo malý oblúk zľava doprava a potom ešte menší oblúčik opačným smerom, až kým sa znova nedostalo do pôvodnej polohy ako magnetická strelka vracajúca sa po krátkom zaváhaní na sever. Sudca trochu odstúpil a vyhol sa uniformovanému policajtovi, ktorý pod mŕtvolou hľadal odtlačky prstov. Na zemi ležal rozbitý džbán a kniha, otvorená na stránke, kde bol text podčiarknutý červenou ceruzkou. Bol to starý výťažok **Vikomta de Bragelonne**, lacné vydanie v plátennej väzbe. Vyšetrujúci sudca pozrel policajtovi ponad plece a prečítal si podčiarknutý pasáž:*

– Predali ma, – zašepkal. – Všetko vedia!

– Na konci vždy všetko vyjde na svetlo Božie, – odpovedal Porthos, ktorý nevedel nič.

Pokynul zapisovateľovi, aby si to poznačil, knihu kázal zahrnúť do zoznamu usvedčujúcich predmetov a pristúpil k vysokému mužovi, ktorý stál pri otvorenom okne, opieral sa o parapet a fajčil.

„Čo si o tom myslíte?“ spýtal sa, keď bol tesne pri ňom.

Vysokému mužovi trčal z vrecka koženého saka policajný odznak. S odpoveďou si dal načas, najprv dofajčil cigaretu, ktorú držal, a bez toho, aby sa aspoň obzrel, ju vyhodil von oknom.

„Keď je to biele a je to vo fľaši, zrejme to bude mlieko,“ odpovedal po chvíli tajnostkársky, čo vyvolalo úsmev na sudcovej tvári; na rozdiel od policajta sa díval von na ulicu, kde stále lia-
lo ako z krhly. Na opačnej strane miestnosti ktosi otvoril dvere a prievan mu šľahol do tváre kvapky dažďa.

„Zatvorte tie dvere,“ prikázal, no neotočil sa. Potom povedal policajtovi: „Vražda niekedy býva zakamuflovaná ako samovražda.“

„A naopak,“ upresnil pokojne druhý muž.

„Čo si myslíte o tých rukách a o kravate?“

„Niekedy sa boja, aby si to v poslednej chvíli nerozmysleli... Inak by ich mal zviazané za chrbtom.“

„To by na veci nič nezmenilo,“ oponoval mu vyšetrojúci sudca. „Opasok je hladký a pevný. Hneď ako stratil oporu pod nohami, nemal šancu ani s voľnými rukami.“

„Všetko je možné. Po pitve budeme múdrejší.“

Vyšetrojúci sudca sa znova zadíval na mŕtvolu. Policajt, čo snímal odtlačky prstov, vstával s knihou v ruke.

„Zvláštna je tá stránka s podčiarknutým textom.“

Vysoký policajt pokrčil plecami.

„Nie som veľmi sčítaný,“ povedal. „Ale ten Porthos tuším patrila k tým oným...? No, čo medzi nimi boli aj Athos, Porthos, Aramis a d'Artagnan,“ vyratúval na prstoch jednej ruky a na konci sa zamyslene zarazil. „To sa teda podarilo. Jakživ som nechápal, prečo sa to volá Traja mušketieri, keď v skutočnosti boli štyria.“

I

Anjouské víno

*Čitateľ musí byť pripravený
aj na veľmi ponuré výjavy.
(E. Sue, Tajnosti parížske)*

Volám sa Boris Balkan a preložil som *Kartúzu parmskú*. Okrem toho píšem literárne kritiky a recenzie, ktoré vychádzajú v literárnych prílohách a časopisoch v polovici Európy, na letných školách usporadúvam kurzy o súčasných spisovateľoch a vyšlo mi niekoľko kníh o ľudovom románe devätnásteho storočia. Obávam sa, že to nie je nič prevratné či svetoborné, najmä v dnešných časoch, keď sa samovraždy kamuflujú ako vraždy, romány píše doktor Roger Ackroyd a priveľa ľudí dychtivo túži vydať niekoľko sto strán o vzrušujúcich zážitkoch, ktoré získali pri pohľade do zrkadla.

Vráťme sa však k príbehu.

S Lucasom Corsom som sa zoznámil, keď za mnou prišiel s fľašou anjouského vína pod pazuchou. Corso bol námezdný vojak bibliofílie, lovec kníh na cudzí účet. K tomu patria dlhé prsty a britký jazyk, dobré reflexy, trpezlivosť a neuveriteľné šťastie. Okrem toho fenomenálna pamäť schopná spomenúť si, v ktorom zaprášenom kúte ktorého antikvariátu práve drieme výtlačok knihy, za ktorý niekto ponúka celý majlant. Jeho klientela bola vyberaná a nevelmi početná: asi dvadsať kníhkupcov z Milána, Paríža, Londýna, Barcelony či Lausanne, takých, ktorí predávajú iba prostredníctvom katalógu, vsádzajú na istotu a nikdy neoperujú s viac ako stovkou titulov naraz; pre týchto aristokratov prvotlače, teda prvých výtlačkov, predstavuje klasický pergamen namiesto velínu alebo o tri centimetre širší okraj stránky tisíce dolárov. Títo Gutenbergovi šakali, pirane antikvárných veľtrhov, pijavice aukcií sú schopní za prvé vydanie predať aj vlastnú matku; svojich zákazníkov však prijímajú v salónoch s koženými klubovkami a s výhľadom na milánsky dóm či Ženevské jazero,

a nikdy si nešpinia ruky ani svedomie. Na to majú ľudí, ako je Corso.

Z pleca si zložil plátennú tašku, položil ju na zem vedľa svojich nevyleštených topánok značky Oxford a zadíval sa na zarámovaný portrét Rafaela Sabatiniho, čo mám na písacom stole vedľa plniaceho pera, ktorým opravujem články a robím korektúry. To sa mi páčilo, pretože návštevy mu zvyčajne nevenujú veľkú pozornosť, ak si ho vôbec všimnú; považujú ho za nejakého môjho príbuzného. Ako rys som striehol na jeho reakciu a všimol som si, ako sa pousmial, keď sa usádzal; nebol to ani úsmev, skôr mladistvá grimasa veselého zajačika, ktorú spraví na konci ulice a ktorou si v každom kreslenom filme okamžite získa bezpodmienečnú priazeň divákov. Po čase som zistil, že sa dokáže aj uškierať ako neľútostný vycivený vlk a že jeden alebo druhý výraz používa podľa potreby a okolností; to však prišlo až oveľa neskôr. V tej chvíli vyzeral tak presvedčivo, že som sa rozhodol odkryť karty a risknúť heslo:

„Narodil sa s darom smiechu,“ ukázal som na portrét, „... a s pocitom, že svet sa zbláznil...“

Videl som, ako pomaly prikyvuje v súhlasnom geste a pocítil som k nemu sprisahanecké sympatie, ktoré si dodnes uchovávam navzdory všetkému, čo sa stalo potom. Odkiaľsi z neviditeľnej škatuľky vyčaroval cigaretu bez filtra, zmačkanú presne tak ako jeho starý baloniak a menčestráky. Šúľal ju medzi prstami a pozoroval ma cez okuliare s oceľovými obrúčkami, ktoré mu sedeli nakrivo; mierne prešedivené vlasy mal na čele rozstrapatené. Druhú ruku mal vo vrecku, akoby ňou kradmo stískal pištoľ; jeho vrecká boli obrovské vaky vyťahané od kníh, katalógov, papierov a – ako som sa neskôr dozvedel – tlačkou naplnenou džinom značky Bols.

„... A to bol celý jeho majetok,“ doplnil bez problémov citát, nato sa uvelebil v kresle a znova sa usmial. „Hoci, ak mám byť úprimný, mne sa viac páči *Kapitán Blood*.“

Zdvihol som plniace pero do vzduchu a prísne mu pohrozil.

„To je chyba. *Scaramouche* je pre Sabatiniho to isté, ako *Traja mušketieri* pre Dumasa,“ spravil som úctivé gesto smerom k portrétu. „Narodil sa s darom smiechu... V celých dejinách dobrodružného románu na pokračovanie

neexistujú iné prvé dva riadky, ktoré by sa im mohli vyrovnáť.“

„Možno máte pravdu,“ uznal po chvíli predstieraného rozmyšľania a vzápätí položil na stôl rukopis v doskách. Každá stránka bola zvlášť vsunutá do ochranného prievitného obalu. „Tá vaša zmienka o Dumasovi sa hodí. Prišla ako na zavolanie.“

Dosky postrčil smerom ku mne a pootočil ich, aby som si mohol prečítať ich obsah. Všetky listy boli popísané po francúzsky iba na jednej strane papiera a striedali sa v nich dva druhy papiera: jeden pôvodne biely, časom zažltnutý, a druhý rovnako zašlý svetlomodrá papier s drobnými štvorčekmi. Každý farbe papiera zodpovedal iný rukopis, hoci písmo na modrom papieri – písané čiernym atramentom – figurovalo aj na bielych listoch v dopĺňujúcich poznámkach k pôvodnej verzii napísanej menším, ostrejšim písmom. Spolu tam bolo pätnásť stránok, z toho jedenásť modrých.

„Zvláštne,“ zdvihol som oči ku Corsovi; pokojne ma pozoroval a jeho oči skákali z dosiek na mňa a zo mňa na dosky. „Kde ste to vzali?“

Poškrabal si obočie a pravdepodobne uvažoval, či ho informácia, ktorú od neho žiadam, zaväzuje odpovedať a prezradiť podrobnosti. Výsledkom bola ďalšia grimasa, teraz v štýle nevinného zajačika. Corso bol profesionál.

„Ále, no tak. Od klienta, môjho klienta.“

„Chápem.“

Na chvíľu zmĺkol. Tá obozretnosť znamenala okrem opatrnosti a rezervovanosti aj prefikanosť. To sme vedeli obaja.

„Pochopiteľne,“ dodal, „ak na tom trváte, môžem vám prezradiť aj mená.“

Odvetil som, že to nie je nutné, a to ho zrejme upokojilo. Prstom si napravil okuliare a požiadal ma, aby som mu povedal, čo si myslím o papieroch, ktoré som držal v ruke. Neodpovedal som hneď. Listoval som v rukopise, kým som nenašiel prvú stránku. V záhlaví bolo veľkými tlačеныmi písmenami a silnejšou čiarou napísané: LE VIN D'ANJOU.

Nahlas som prečítal prvé riadky:

Après de nouvelles presque désespérées du roi, le bruit de sa convalescence commençait à se répandre dans le camp...

Nedokázal som ovládnuť úsmev. Corso kývol a posunkom ma vyzval, aby som vyniesol rozsudok.

„Niet pochybností,“ povedal som, „že je to od Alexandra Dumasa staršieho. *Anjouské víno*, ak ma pamäť neklame, kapitola štyridsať neviemkoľko z *Troch mušketierov*.“

„Štyridsiata druhá,“ potvrdil Corso. „Kapitola štyridsiata druhá.“

„To je originál? Autentický Dumasov rukopis?“

„Preto som tu. Čakám, že mi to povieť vy.“

Pokrčil som plecami v snahe vyhnúť sa prílišnej zodpovednosti.

„Prečo ja?“

Bola to detinsky hlúpa otázka, akými sa zvyčajne získava čas. Corso to zrejme pokladal za falošnú skromnosť, pretože potlačil netrpezlivú grimasu.

„Vy ste odborník,“ odpovedal mi sucho. „Ste najuznávanejší literárny kritik v tejto krajine a navyše viete všetko o ľudovom románe devätnásteho storočia.“

„Zabudli ste na Stendhala.“

„Nezabudol. Čítal som váš preklad *Kartúzy parmskej*.“

„Naozaj? Lichotíte mi.“

„Ani náhodou. Viac sa mi páči preklad Consuely Berge-sovej.“

Obaja sme sa usmiali. Ešte stále mi bol sympatický a začínal som chápať jeho štýl.

„Poznáte moje knihy?“ opáčil som.

„Niektoré. Napríklad Lupina, Rafflesa, Rocambola, Holmesa. Alebo vaše pojednania o Valle – Inclánovi, Barojovi a Galdósovi. Poznám aj túto: Dumas, stopa veľikána. A vašu esej o Grófovi Monte Cristovi.“

„Vy ste to všetko prečítali?“

„Kdeže. To, že pracujem s knihami, ešte neznamená, že ich musím čítať.“

Klamlal. Alebo prinajmenšom zveličoval záporné stránky. Ten človek patrilo do kategórie dôsledných: skôr ako ma vyhľadal, naštudoval si o mne všetko, čo zohnal. Patrilo k vášnivým čitateľom, ktorí hltajú papier potlačený písmenkami už od detských podkolienok; otázne je, či Corso vôbec niekedy nosil detské podkolienky.

„Chápem,“ odpovedal som zdvorilo v snahe niečo povedať.

Na okamih zvrátil obočie uvažujúc, či na niečo neza-
budol, a potom si zložil okuliare, dýchol na sklíčka a začal
ich čistiť skrkvanou vreckovkou, ktorú vytiahol z bezo-
dného vrečka svojho baloniaka. Za falošným zdaním kreh-
kosti, ktoré mu dodával ten priveľký plášť, bol Corso so
svojimi hlodákmi a pokojným výrazom tvrdý ako dobre
vypálená tehla. Jeho ostré črty rámovali pozorné oči, vždy
pripravené nasadiť naivný výraz nebezpečný pre kaž-
dého, kto by sa ním nechal zviazať. Vo chvíľach pokoja vy-
zeral neobratný a pomalý, hoci v skutočnosti bol pravým
opakom. Patril k tomu druhu bezbranných chlapíkov, kto-
rým muži ponúkajú cigarety, čašníci zadarmo pohárik
a ktorí v ženách vyvolávajú nutkavú potrebu okamžite sa
ich ujať. Kým si človek uvedomil, koľko bije, už bolo po
funuse: on už cváľal kdesi v diaľke a na rukoväť svojej dý-
ky si vyrezával ďalší vrúbok.

„Vráťme sa k Dumasovi,“ navrhol a okuliarmi ukázal
na rukopis. „Ten, kto je schopný o ňom napísať päťsto
strán, tomu by jeho originály mali byť povedomé aj na do-
tyk... Nemyslíte?“

Položil som ruku na listy papiera v priesvitných oba-
loch s posvätným výrazom kňaza dotýkajúceho sa ornátu.

„Obávam sa, že vás sklamem, ale nič necítim.“

Obaja sme sa rozosmiali. Corso sa smial zvláštnym spô-
sobom, pridusene cez zuby ako človek, ktorý si nie je istý,
či sa jeho spoločník bude smiať rovnakým veciam. Bol to
potmehúdsky, neurčitý, mierne zadŕhavý smiech, ktorý
dlho visí vo vzduchu. Dokonca ešte aj vtedy, keď je už je-
ho majiteľ dávno preč.

„Poďme na to po poriadku,“ navrhol som. „Je ten ruko-
pis váš?“

„Už som vám povedal, že nie. Jeden z mojich zákazní-
kov ho nedávno získal a je mu divné, že dosiaľ nikdy ne-
počul o tom, že by existoval originál celej jednej kapitoly
Troch mušketierov... Požiadal ma o riadne overenie pravos-
ti a ja na tom teraz, ako vidíte, pracujem.“

„Prekvapuje ma, že práve vy sa zaoberáte takýmito po-
družnými malichernosťami.“ Áno, aj ja som o tom Corsovi
všeličo počul. „Koniec koncov, Dumas dnes...“

Nedopovedal som a myšlienka zavisla vo vzduchu
sprevádzaná patričným sprisahaneckým úsmevom; Cor-
so však moju výzvu neprijal a držal si odstup.

„Ten zákazník je môj priateľ,“ vysvetlil mi neutrálnym tónom. „Je to priateľská služba.“

„Chápem. Len neviem, čím vám práve ja môžem byť užitočný. Videl som zopár originálov, to priznávam, a tento by na prvý pohľad mohol byť pravý; lenže vydať o tom osvedčenie je celkom iná vec. Na to potrebujete dobrého grafológa... Jedného skvelého poznám, žije v Paríži a volá sa Achille Replinger. Pár krokov od Saint-Germain-des-Prés má kníhkupectvo špecializované na autografy a historické dokumenty... Je odborníkom na francúzskych autorov devätnásteho storočia, a navyše je to očarujúci muž a môj dobrý priateľ,“ ukázal som na jeden z rámcikov visiacich na stene. „Tento Balzacov list mi svojho času predal práve on. Samozrejme, pekne draho.“

Vytiahol som malý poznámový blok, opísal som Corsovi adresu a pridal vizitku. Schoval si ju do ošúchanej náprsnej tašky plnej poznámok a papierikov a potom z baloniaka vybral blok a ceruzku s gumou na konci. Guma bola obhryzená, akoby ceruzka patrila školákovi.

„Môžem vám položiť zopár otázok?“

„Samozrejme, prosím.“

„Vedeli ste o existencii originálu celej jednej kapitoly *Troch mušketierov*?“

Skôr ako som odpovedal, odmietavo som pokrútil hlavou a zatvoril svoje pero značky Montblanc.

„Nie. Dielo vychádzalo na pokračovanie v *Le Siècle* v období marec až júl roku 1844... Hneď ako sadzač text vysádzal, rukopis hodil do koša. Napriek tomu sa zachovali nejaké fragmenty. Sú na nahliadnutie v dodatkoch ku Garnierovmu vydaniu z roku 1968.“

„Štyri mesiace nie je až taký dlhý čas,“ Corso zamyslene obhrýzal gumený koniec ceruzky. „Dumas písal rýchlo.“

„V tých časoch tak písali všetci. Stendhal napísal *Kartúzu* za sedem týždňov. Dumas však v každom prípade mal spolupracovníkov, černochoch, ako sa im hovorilo v žargóne ľudí od spisovateľského remesla. Ten na *Mušketierov* sa volal Auguste Maquet... Spoločne pracovali na pokračovaní *Po dvadsiatich rokoch* aj na *Vikontovi de Bragelonne*, ktorý cyklus uzatvára. Aj na *Grófovi Monte Cristovi* a niektorých ďalších románoch... Ale tie ste, dúfam, už čítali.“

„Jasné. Ako každý.“

„Chceli ste povedať, ako kedysi každý,“ úctivo som listoval v rukopise.

„Dávno sú preč tie časy, keď Dumasov podpis zvyšoval náklad a vydavateľovi prinášal bohatstvo. Skoro všetky jeho romány vyšli takto, na pokračovanie. Na konci stránky sa jednoducho napísalo *pokračovanie v ďalšom čísle* a netrpezliví čitatelia museli čakať so srdcom v hrdle na ďalšie číslo... Ale to všetko vy predsa viete.“

„Len sa nebojte. Pokračujte.“

„Čo také by ste chceli počuť? V klasickom románe na pokračovanie je kľúč k úspechu prostý: hrdina alebo hrdinka majú také cnosti alebo povahové črty, aby sa s nimi mohol čitateľ stotožniť... Keď to funguje dnes v televíznych seriáloch, predstavte si, ako to muselo pôsobiť na meštiakov túžiacich po zábave bez veľkých nárokov na formálne kvality či dobrý vkus vtedy, v časoch bez rozhlasu a televízie... Geniálny Dumas to rýchlo pochopil a s alchymistickou presnosťou namiešal laboratórny výtvor: pár kvapiek toho, trošku onoho a k tomu talent. Výsledkom bola droga, ktorá vyvolávala závislosť,“ pyšne som si ukázal na hrud', kde mám srdce. „A ešte stále vyvoláva.“

Corso si robil poznámky. Punktičkársky, bezočivý a smrtiaci ako mamba čierna, definoval ho neskôr jeden z jeho známych, keď raz naňho prišla reč. Mal zvláštny vzťah a prístup k ľuďom, zvláštny pohľad cez krivo nasadené okuliare a zvláštny, pomalý spôsob pritakávania s prímiesou rozumovej, dobre mienenej pochybnosti, asi ako keď tolerantná neviestka odovzdane počúva sonet o Kupidovi. Akoby dával človeku možnosť vziať všetko späť, kým to nadobudne definitívnu platnosť.

Po chvíli, keď dopísal, zdvihol hlavu.

„Ale vy nepíšete iba o ľudovom románe. Ako literárny teoretik ste uznávaný aj v inom a máte na konte aj...“ tu sa zarazil, akoby hľadal vhodné slovo, „serióznejšie práce. A sám Dumas predsa svoje dielo hodnotil ako ľahkú literatúru... Nemáte pocit, že to zaváňa pohrdaním čitateľmi?“

Vďaka tejto finte môj spoločník získal dobré postavenie; bol to jeho podpis ako Rocambulov srdcový dolník na mieste činu. Začínal vrtať zďiaľky, zdanlivo nezaujato a nezúčastnene, no pritom neustále dobiedzal nečakanými partizánskymi útokmi. Keď je človek rozčúlený, veľa

rozpráva, vyťahuje argumenty a dôkazy, tým dáva protivníkovi viac informácií. Aj tak ma to mierne rozčúlilo, hoci – alebo možno preto, že nie som včerajší, nespadol som z višne a rýchlo som Corsovu taktiku prehliadol.

„Prosím vás, to sú otrepané frázy,“ povedal som netrepežlivo. „Je pravda, že pominuteľnými románikmi na pokračovanie sa popisala kopa papiera, ale Dumas bol predsa nad vecou... V literatúre rozhoduje čas a čas je Boh, ktorý pri stroskotaní zachráni svojich ľudí; len mi tu, preboha, nezačnite vymenúvať dajakých iných fiktívnych hrdinov, ktorí sa tešia takému dobrému zdraviu, ako d'Artagnan a jeho kamaráti. Možno iba Sherlock Holmes od Conana Doylea... Áno, samozrejme, cyklus *Mušketierov* je dobrodružný román na pokračovanie, je to rytierskosť na pohľadanie a nájdete v nej všetky typické necnosti daného žánru. Lenže tá rytierskosť je slávna a ďaleko prevyšuje zvyčajnú úroveň. Ten príbeh o priateľstve a dobrodružstve je stále svieži a nič mu neubrali ani všetky zmeny vkusu a hlúpe moderné zatracovanie dejovosti. Vari sa po Joyceovi musíme navždy uspokojiť len s Molly Bloomovou a už nikdy viac nesmieme stroskotať na pláži a uvidieť krásnu Nausiku...? Nikdy ste nečítali moje dielko *Piatok alebo kormidelníková strelka*? Keď už Odysseus, tak ja mám radšej toho Homérovho.“

Mierne som zvýšil hlas a čakal na Corsovu reakciu. Trošičku penil a odmietal pustiť svoju korisť, ja som si však veľmi dobre pamätal výraz jeho očí, keď som citoval *Scaramoucha*, a cítil som v kostiach, že som na dobrej ceste.

„Viem, na čo narážate,“ povedal napokon. „Vaše názory sú známe a polemické, pán Balkan.“

„Moje názory sú známe, pretože som sa o to postaral. A pokiaľ ide o to pohrdanie čitateľom, ktoré som pred chvíľou spomenul, zrejme neviete, že autor *Troch mušketierov* bojoval na barikádach v oboch revolúciách, 1830 aj 1848, a dodával Garibaldimu zbrane, za ktoré platil z vlastného vrečka... Nezabúdajte, že Dumasov otec bol známy republikánsky generál... Ten muž mal na rozdávanie lásky k ľudu aj k slobode.“

„Len s vernosťou faktom mal trošku problém.“

„Na tom nezáleží. Viete, čo zvykol hovoriť tým, čo ho obviňovali zo znásilňovania dejín?... Samozrejme, že ich znásilňujem. Ale robím im pekné deti.“

Položil som pero na stôl, vstal a podišiel k preskleným knižniciam plným kníh, ktoré pokrývali steny mojej pracovne. Jednu som otvoril a vybral z nej spis viazaný v tmavej koži.

„Tak ako všetci veľkí rozprávači,“ dodal som, „aj Dumas bol fantasticky zdatný Prášil... Grófka Dashová, ktorá ho dobre poznala, vo svojich pamätiach píše, že stačilo, aby Dumas jeden jediný raz rozpovedal nevinnú apokryfnú historku, a jeho výmysel sa hneď začal tradovať ako historická pravda... Zoberte si takého kardinála Richelieu: bol to najväčší človek svojich čias, ale z Dumasovej prášilovskej dielne sa k nám dostal skreslený do podoby zlopestného podliaka...“ S knihou v ruke som sa obrátil ku Corsovi. „Poznáte toto? Napísal to Gatien Courtils de Sandras, mušketer, ktorý žil na konci sedemnásteho storočia. Sú to pamäti pravého d'Artagnana: volal sa Charles de Batz-Castelmore, gróf d'Artagnan. Bol Gaskonec, narodil sa v roku 1615 a naozaj bol mušketerom, aj keď nežil za čias Richelieu, ale za čias Mazarina. Zomrel v roku 1673 pri obliehaní Maastrichtu práve vtedy, keď mal dostať maršalskú paličku rovnako ako jeho fiktívny menovec... Ako vidíte, násilnosti Alexandra Dumasa splodili krásne deti... Bezvýznamného Gaskonca z mäsa a kostí, ktorého meno dejiny dávno uvrhli do zabudnutia, spisovateľova genialita premenila na legendárneho smelého titana.“

Corso sedel a počúval. Podal som mu knihu a on v nej opatrne a so záujmom listoval. Pomaličky prevracal stránky a zľahka po nich kĺzal bruškami prstov, dotýkajúc sa iba okrajov. Podchvíľou sa pri niektorom mene alebo kapitole so záujmom pristavil. Za sklami okuliarov sa mihali jeho sebaisté múdre oči. V istej chvíli prestal listovať a zapísal si do poznámkového bloku: „Mémoires de M. d'Artagnan. G. Courtils de Sandraz, 1704, O. Rouge, 4 diely v malom vreckovom formáte, 4. vydanie.“ Potom knihu zatvoril a oči uprel na mňa.

„Sám ste to povedali: bol to podvodník.“

„Áno,“ uznal som a znova som si sadol. „Ale geniálny. Tam, kde by iní vyprodukovali plagiát, on vytvoril románový svet, ktorý dodnes drží pohromade... Človek nekradne, ale dobýva, opakoval často. Každú dobytú provinciu pripojí k svojej ríši: vnúti svoje zákony, zabýva svojimi témami,

zaľudní svojimi postavami a rozprestrie nad ňou svoju vlastnú dĺhu... Čo iné je literárna tvorba? On našiel svoju zlatú žilu v dejinách Francúzska. Mal na to skvelý trik: rešpektoval rám, ale sfalšoval obraz; bez škrupulí vydrancoval poklad, ktorý sa mu núkal... Z hlavných postáv urobil vedľajšie, z chudobných niktošov hlavných hrdinov a celé strany popísal príhodami, ktoré v skutočných kronikách zaberajú nanajvýš dva riadky... Žiadny fakt ani náznak priateľstva medzi d'Artagnanom a jeho druhmi nikdy neexistoval, okrem iného preto, že tí štyria sa vôbec nepoznali... Takisto neexistoval žiadny gróf de la Fère, alebo naopak ich bolo mnoho, no ani jeden z nich sa nevolal Athos. Athos však existoval; volal sa Armande de Sillégue, pán z Athosu, a bol prebodnutý kordom v súboji ešte skôr, ako sa d'Artagnan dal ku kráľovským mušketerom... Aramis bol Henri d'Aramitz, vychovávateľ a svetský duchovný v oloronskom senešalstve; v roku 1640 vstúpil k mušketerom, ktorým velil jeho strýko. Skončil na penzii na svojom panstve so ženou a štyrmi deťmi. Pokiaľ ide o Porthosa..."

„Len mi nepovedzte, že existoval aj nejaký Porthos.“

„Existoval. Volal sa Isaac de Portau a musel sa poznať s Aramisom alebo s Aramitzom, pretože sa dal k mušketerom o tri roky neskôr ako on, v roku 1643. Podľa kroniky zomrel predčasne na nejakú chorobu, a nie v boji alebo v súboji ako Athos.“

Corso zabubnoval prstami po d'Artagnanových *Pamätiach* a mierne pokrútil hlavou. Zubil sa.

„Teraz mi ešte povedzte, že žila aj Mylady..."

„Presne tak. No nevolala sa Anna de Brieuil, ani nebola grófkou de Winter. A nemala na pleci vypálenú ľaliu, hoci skutočne bola Richelieuovou agentkou. Volala sa grófka de Carlille a naozaj ukradla vojvodovi z Buckinghamu na plese dva diamantové privesky... Čo tak na mňa pozeráte? Píše o tom vo svojich pamätiach La Rochefoucauld. A La Rochefoucauld bol veľmi seriózny pán.“

Corso ma uprene pozoroval. Nevyzeral ako človek, ktorý hneď a zaraz niekoho obdivuje, a už vôbec nie, pokiaľ šlo o knihy; ale bolo vidieť, že to naňho urobilo dojem. Keď som ho však neskôr lepšie spoznal, začal som pochybovať, či bol ten obdiv uprimný, alebo bol iba súčasťou jeho záporných profesionálnych trikov. Teraz, keď je po všetkom,